

אפילו אלף שנים

מאת דליה הרץ

אין דבר נורא מזה. / יש להביא
בהשבון / שלא כולם ניצולים. /
בינתיים השים צוותות הצלה /
לתוך המים. / אנשים אוהבים
להציל משהו מתוך הגלים. /
אכזריות. באופן מיוחד, מקרבת
את הקורא אל הכוחבת.

הצער בשיר „דעה פרטית“ נר-
אה כמשקף צער גדול יותר.
השורות האחרונות, הפשוטות וה-
מכאיבות, מערערות תחת קיום
הקורא: „כאב הוא דבר בלתי
אנושי / אני טוענת, / ואין בעיני
הנאים מקלים. / הרי זה ממש הכיעור
בעצמו: / מישוה אובד בסחר /
משחיר והולך / משהיר וגובל /
בלא אשה ובלא בני“.

הטיבת השירים האחרונה (1968)
נראית לי כמרשימה ביותר, ולו
בזכות השיר הראשון בה, „אפילו
אלף שנים“. השיר נראה כמאמץ
„אחרון“, לרכז ולהעניק זהות,
לכאב יסודי שפושט בספר כולו.
„אבל אנשים במרוצת ה-
ימים נטשים קשים כצפרניים,
אפורים כסלעים
עקשים כאבנים,
אולי זו תצפית מפחה להפוך
לגוש של מלח,
עם כח מינראלי,
להשקיף בעיניים ריקות על
מפעל האשלג והפוספאטים
אפילו אלף שנים“.

וכן השיר „לישנה הבאה“:
„הרוח נושא אבק וגם וי-
אנשים אי אפשר להפטר.
נדמה לי שכחו עכברים הם
נוטאי הדבר.
אלהים יהיה בעזרם וגם
בעזרי“.

אין בהם שמץ עדינות.
ובחן המהומה שומעים חד-
שות:

שוב אבא אבן
נשא נאום היסטורי“.

שירים (כמו אלה), בהם מתגלה
הכאב באורח ישיר ובוטה, שירים
שמהווים חריצות משפט אכזרי
ינה, הם החשובים והמספקים ביותר
בשנות הביטוי בהם
רהוקה מן התמימות. זוהי פשטות
סופית, פשטות שידעה את הספק,
הסיבוך, הציוריות, ובחוקף הנ-
סיבות הקיומיות שוב אינה מו-
צאת להן שימוש. שירים אלה
אינם „הינוולים“ לעומת שיריה
הקודמים, העשירים והסגנוניים,
של ד. רביקוביץ, משום שהם
מהווים תפנית מאלה. משקלו של
הקובץ תלוי בשירים הבוטים,
הסופיים. במה שנוגע לקובץ כ-
קובץ, הבל שאין הם תופסים
מקום גדול יותר בהרכבו.

הלקים מן הספר השלישי של
דליה רביקוביץ (משרים עלי
לעט צייפות, או לומר זאת אחרת,
על מנת להגיע, בהלקים אלה, אל
שורות הזקות, שורות הפועלות
עליך, יש לשלם מהיר, אמנם, זהו
מהיר מכובד למדי, כי גם ברגעי
החולשה יש מספיק מן הבינה,
עדינות הביטוי, אינטימיות ומוסי-
קאליות, אבל יש גם הרבה מן
האיטיות, הוסר המרץ והוסר ה-
לפזעה.

„אביא את הבית האחרון, המוע-
ז, בשיר „הבגד“. אבל הבגד,
אמרה, הבגד בוער באש. / מה
את אומרת, צעקה, מה את
אנמרת? / אין עלי בגד בכלל,
הרי זאת אני הנוערת“.

אבל המשת הבתים שלפניו
איטיים מדי, וכמעט כל אחד מהם
פדגיש את המעט, הם אינם כוב-
שים את עירנות הקורא. הבית
לאחרון נהנה כמו מכה. הוא
נתן פיצוי רב, אך טוב יותר,
כשאין מקום לפיצויים.

דוגמה אחרת הוא השיר „פור-
טקס“. „אב תרצה להביט מקרוב,
יש לה הצאית משובצת. / היא
אוהבת הצאית משובצת כי זה
עליה. / להביט עליה, אתה
הצחק. / הבל הגוחך כל כך. /
אפילו היא צוחקת לזה לפעמים. /
קשה לה בחורף ורע לה בקיץ, /
אה הצחק, / אפשר להגיד
מימזה, / עוף שאינו פורח, /
אפשר להגיד הרבה דברים“.

שורות אלה אינן מסתכמות לי-
הרבה, אם כי יש בהן גיד לב.
יש מה הוסר מתח לשוני, ובח-
מש השורות הראשונות הוסר
מתח רגשי, מקביל, פחאום, לאהר
שורות די בכובזות אלו, מגיחה
המשוררת במידה של כוח, אכזר-
יות ופקחות. „תשאל, למה היא
מתעטפת כשאפשר להחנק? /
הדברים האלה מטובכים“ עד כאן
בענין המחיר.

שתי איניות בוערות“ הוא מן
השירים היפים ביותר, הוא מבטא
התפשות לחיון: „שתי איניות
בוערות בחוף האטלנטי / סמוך
לספרד“. הקורא הש כאילו המשו-
ררת הונה את הדבר ממש ברגע
הקריאה. השיר יוצר הרבה קירבה
בין המשוררת לקורא. יש בו
התאכזריות עצמית בצורת התאכ-
זריות לאחרים, לכאורה זה דבר
משונה לבעור במים. / למעשה,

(6) „הספר השלישי“, שירים
מאת דליה רביקוביץ, הוצאת א.
לוי אפשטיין.